

Binnenlands Bestuur organiseert opleidingen en trainingen op diverse beleidsterreinen van het openbaar bestuur.

In control binnen het sociaal domein

16 en 23 april 2015

Blijf in control na alle ingrijpende stelselwijzigingen! In dit tweedaagse seminar staan inhoud, proces en de relatie tussen netwerkpartners centraal. Afwisselend programma met o.a. René Paas als gastspreker en ruimte voor onderlinge uitwisseling.

Op weg naar de ideale ambtenaar

20 april en 27 mei 2015

Deze workshop biedt jou als ambtenaar handvatten om beter in te kunnen spelen op continue maatschappelijke veranderingen en schuivende beelden ten aanzien van de rol van de overheid. Daarbij staat een waarderende benadering van het vak van ambtenaar centraal, waarbij de focus op jou als individu in relatie tot je omgeving ligt.

Van transitie naar transformatie

mei t/m november 2015

Zonder transformatie geen transitie. Professionals die kennis en inspiratie willen opdoen kunnen nu deelnemen aan de collegereeks. Hoogleraren en docenten van de universiteit praten u bij over de laatste ontwikkelingen en geven u concrete handvatten voor de dagelijkse praktijk.

Mentale Veerkracht

Data en locatie(s) in overleg

Binnen de training 'Mentale Veerkracht' wordt er stilgestaan bij de veerkracht en het weerstandsvermogen van de medewerkers. De training gaat onder andere in op de volgende vragen: Op welke wijze behalen teams een optimaal prestatieniveau? Hoe blijven mensen effectief presteren onder druk en hoe blijven ze gemotiveerd?

Op www.binnenlandsbestuur.nl/opleidingen vindt u meer informatie en inschrijfmogelijkheden.

Een prijsvraag bracht Overijssel niet alleen fraaie oplossingen voor agrarische leegstand. Het leerde de provincie ook om te gaan met nieuwe partijen en ongebruikelijke ideeën. Hoe een steenfabriek transformeerde tot natuurbegraafplaats.

RUIMDENKEND OVERIJSSSEL GAAT LEEGSTAND TE LIJF

BEGRAVEN BIJ DE BAKOVEN

Het contrast kan niet groter zijn. In de donkere, manshoge ovens van de oude baksteenfabriek Fortmond bij Olst, waar het vuur ooit werd opgestookt tot meer dan duizend graden, is de kou voelbaar die hoort bij een opbaarruimte. Het terrein, waar werkluu klei uit de IJssel schepten en er bakstenen van persten die met 25 duizend tegelijk in de dichtgemetselde ovens werden gebakken, is al veertig jaar verlaten. Er heerst nu de stilte van een beschermd natuurgebied: nestelende vogels, de ruisende IJssel. Sinds de sluiting van de fabriek in 1976 is het complex overgroeid door grassen en struikgewas. Het is het domein van vleermuizen, uilen en IJsslandse pony's. Fotograferende ouders en vogelaars met verrekijkers zijn de regelmatige bezoekers. Staatsbosbeheer kreeg het rijksmonument en het omliggende terrein kort na de sluiting in eigendom en liet een uniek landschap ontstaan rond de begroeiende gewelven. Het is een parel aan de IJssel, maar de natuurbeheerder zit ermee in zijn maag. Beheer van natuur en cultureel erfgoed kost veel geld. Een verdienmodel zou uitkomst bieden, maar tien jaar piekeren bracht Staatsbosbeheer niet verder. Dat er nu een nieuw plan ligt voor Fortmond, een van de leegstandslocaties in Overijssel, is voor de provincie het bewijs dat het vorig jaar geïnitieerde project 'Ruimte voor ruimdenkers' succesvol is. Ook de provincie zag dat eigenaren hun leegstaande locaties – kantoren, winkels, agrarische gebouwen of vervalven steenfabrieken – met voor de hand liggende plannen niet konden oplossen. Terwijl de problematiek wel degelijk om oplossingen vraagt. De provincie bedacht een prijsvraag en riep jonge ontwerpers,

creatievelingen en ondernemers op om met een frisse blik naar de leegstand in Overijssel te kijken. Verruim je blik, kom met verrassende ideeën, was de opdracht. Het leverde 86 plannen op voor vele tientallen locaties. Na selectie door een jury bleven er tien over waarover het publiek kon stemmen. Half maart werd de herbestemming van Fortmond verkozen tot winnaar.

ROUWSTOET

Toegegeven, voor de nieuwe functie van de steenfabriek waar een groep jonge ontwerpers uit de Randstad mee op de proppen kwam, moet je een beetje ruimdenkend zijn. Struinend door het natuurgebied met de voeten in de klei, mijmerend onder de donkere gewelven van de steenovens, kwam Team H+A+P op het gouden idee van een natuurrustplaats aan de oever van de IJssel. De twee ontwerpers, Gideon Peele en Sem Holweg en ruimtelijk vormgever Pebbles Ammerlaan zien voor zich hoe een rouwstoet over de IJssel vaart en aanlegt bij het natuurgebied. Hoe nabestaanden afscheid nemen van de overledene die ligt opgebaard in een van de gewelfde ruimtes. Ze zien ruimte voor 750 graven in de natuur, plekken om as uit te strooien en urnen te plaatsen. De bedenkers zagen de belemmeringen van het ontoegankelijke terrein en de donkere gebouwen als geweldige kansen, zegt Peele. 'Er is rust, weidsheid, geborgenheid van natuur. De gewelfde gebouwen zijn met hun sacrale uitstraling al een soort kapellen. Een schitterende plek om een laatste rustplaats te creëren.' Uit de inkomsten van het begraven kan een fonds worden gevuld, waarvan de rente kan voorzien in eeuwig onderhoud voor het natuurgebied en het monument, berekenden de ontwerpers.

ONTROEREND

Team H+A+P was de terechte winnaar van de prijsvraag, maar zeker niet het enige team met een mooi idee voor Overijssel (zie kader). Op de slotbijeenkomst half maart bruisde het van energie en enthousiasme, zegt Monique Esselbrugge, hoofd eenheid Ruimte & Bereikbaarheid van de provincie Overijssel. Ontroerend, vond ze het. 'Al die jonge

MEER MOOIE

PLANNEN

Een greep uit de inzendingen voor Ruimte voor ruimdenkers:

- Team Eindeloos creëert een nieuw dorpje in de natuur, om jongeren uit de stad naar de Overijsselse natuur te trekken.
- Team Klik bedacht een plan voor een pop-up-WASTE-restaurant in een leeg winkelpand in Zwolle.
- Team Weldoeners dacht aan een luchthaven voor drones op de locatie Fortmond.
- Team Buzz heeft plannen voor een insectenboerderij, die zorgt voor werkgelegenheid en een impuls geeft aan het landschap.
- Team OostWest ziet kansen voor een boerderij die eerlijk vlees produceert en verkoopt.

ontwerpers, kunstenaars, ondernemers, die elkaar gevonden hebben en zich vol overgave hebben gestort op de leegstandsproblematiek van onze provincie. Bijna 350 mensen, die normaal niet meedachten hierover, zelfs mensen van buiten Overijssel, dat vind ik echt bijzonder.' Esselbrugge ziet vooral veel winst in de kennismaking met een nieuwe manier van denken en werken in de ambtelijke organisatie. 'Ik wilde mijn medewerkers het lef geven om ongebaande paden te betreden, om het onderwerp leegstand anders te benaderen dan met de geëigende partijen en ideeën bedenken vanachter ons bureau, want dat bracht ons niet verder.' Tegelijkertijd is jeugdwerkloosheid een belangrijk thema voor de provincie. Het idee voor een prijsvraag, waarin die twee onderwerpen samenkomen, kwam van Feddo Zielstra, als ruimtelijk adviseur gedetacheerd bij de provincie vanuit bureau Over Morgen. Esselbrugge: 'Door leegstand te koppelen aan jonge starters, konden we beide onderwerpen in een keer oppakken en op een vernieuwende manier.'

Nieuw was bijvoorbeeld de ambtelijke 'eigenzinnigheid' die Esselbrugge met haar team betrachtte voor Ruimte voor Ruimdenkers. 'We hebben geen notitie geschreven, zijn niet naar Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten gegaan. We hebben met drie medewerkers het project op een whiteboard uitgetekend en er 50 duizend euro voor uitgetrokken. De projectwebsite en de social mediacampanje stonden al in de startblokken toen we gedeputeerde Bert Boerman in een kwartiertje een presentatie van de prijsvraag gaven. We zeiden: Geloof je hierin? Dan is de website morgen in de lucht.' Daarop reageerde Boerman enthousiast. Het is een advies dat Esselbrugge onlangs tijdens een seminar voor gemeente- en provincieambtenaren gaf: gebruik de kracht van je medewerkers en collega's, in plaats van bij elk idee de risico's en

valkuilen te benoemen en af te dekken. 'Bedenk niet eerst wat er allemaal fout kan gaan, maar durf het proces in te gaan en ontwikkel plannen organisch verder. Ruimdenken, ook in het ambtelijk apparaat. Ik houd een pleidooi voor excuses vragen aan de achterkant in plaats van toestemming aan de voorkant.'

ANDERE THEMA'S

De kans is groot dat Ruimte voor ruimdenkers veel meer in beweging zet dan Overijssel had durven hopen, zegt projectleider Zielstra. Hij ziet dat de provincie als faciliterende, ondersteunende partij in beeld is gekomen van een grote groep plannenmakers en leegstandseigenaren. De prijsvraag leverde bovendien zulke goede ontwerpen op, dat hij verwacht dat er zeer waarschijnlijk drie worden gerealiseerd, omdat die ook door

'Geloof je hierin? Dan is de website morgen in de lucht'

de betreffende eigenaren en gemeenten zijn omarmd. Voor zeker drie of vier andere ideeën uit de prijsvraag ziet Zielstra mogelijkheden voor verdere ontwikkeling. Wat Zielstra betreft zou 'Ruimdenkers' een merknaam van Overijssel moeten worden, als een provincie die daadwerkelijk open staat voor innovatie. Plan Fortmond bewijst hoe ruimdenken een vliegwieltje in beweging kan brengen. Op dit moment praten de plannenmakers, de provincie, Staatsbosbeheer en gemeente Olst-Wijhe verder over de invulling ervan. Dat het een uitstekend passend en uitvoerbaar plan is, daarover zijn alle partijen het al eens. Misschien zelfs, opperen de betrokkenen, voor meer steenovencomplexen langs de IJssel. ●

COLUMN JAN VERHAGEN

EFFICIËNT

De gemeenten gaven in 2012 even veel geld uit als in 2007, ruim vijftig miljard euro, maar ze leverden ruim 5 procent minder prestaties. Dat meldde het Sociaal en Cultureel Planbureau onlangs, na een uitgebreid onderzoek. Een mooi persbericht erbij, zodat ook de kranten weten dat de gemeenten minder efficiënt zijn gaan werken. Dat vinden de lezers vast leuk, zo'n vooroordeelbevestigend onderzoek. Een week later herhaalde minister Plasterk de boodschap toen hij het onderzoek naar de Tweede Kamer stuurde: de gemeenten zijn elk jaar 1,1 procent minder efficiënt gaan werken. Geen beste beurt voor de gemeenten. Overal wordt steeds efficiënter gewerkt, steeds minder mensen moeten steeds meer werk verrichten, en dan besluiten de gemeenten elk jaar iets minder te doen. Elk jaar 1,1 procent minder efficiënt, dat betekent

bijvoorbeeld elk jaar vijf minuten eerder naar huis. Dus in 2007 om vijf uur naar huis, in 2008 om vijf minuten voor vijf, in 2009 om tien minuten voor vijf, en in 2012 al om vijf over halfvijf naar huis. Het is maar een voorbeeld, 'elk jaar 1,1 procent minder' kunnen gemeenten ook anders invullen. Het Sociaal en Cultureel Planbureau geeft wel een belangrijke opmerking bij dat jaarlijkse efficiëntieverlies. Tussen 2007 en 2012 kregen de gemeenten voor twee miljard euro nieuwe taken erbij, zoals voor de sociale werkvoorziening en de jeugdgezondheidszorg. Tegelijk verdween er drie miljard euro aan taken, zoals bij het onderwijs dat verzelfstandigde, bij het openbaar vervoer dat naar de regio's ging, en bij de inburgering. Als de taken die erbij kwamen en de taken die weggingen niet meetellen, wat wel zo zuiver is, dan wordt de uitkomst heel anders. Dan zijn de gemeenten elk jaar juist 1,3 procent

'Net na halfvijf al naar huis'

meer prestaties gaan leveren voor hetzelfde geld. Elk jaar zijn de gemeenten 1,3 procent efficiënter gaan werken. Die uitkomst stond ook keurig in het persbericht van het Sociaal en Cultureel Planbureau. Maar die uitkomst meldde de minister niet aan de Tweede Kamer. Wat de minister aan de Tweede Kamer meldde, en wat dus het beeld van de gemeenten is dat de Tweede Kamer krijgt, is niet dé conclusie van het onderzoek, het is een selectieve keuze. Een bewuste keuze van minister Plasterk om alleen maar negatief over de gemeenten te schrijven.

JAN VERHAGEN

AGRARISCHE LEEGSTAND IN OVERIJSEL

(AANTAL GEBRUIKTE VERKANTE METERS IN MILJOENEN)

Bron: Alterra

